

AJANKOHTAISTA IHMISOIKEUKSISTA –

IHMISOIKEUSKESKUKSEN KANSAINVÄLINEN KATSAUS 3/2015

Kevät on vuosikertomusten aikaa. Tässä katsauksessa keskitytään Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen ja ihmisoikeusvaltuutetun sekä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun tuoreisiin kertomuksiin ja muihin julkaisuihin.

Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin (EIT)

Harvinaisia valtioiden välisiä juttuja vireille 2014

EIT:ss on iloittu jutturuuhkien purkautumisesta: vireillä olevien juttujen määrä oli vuoden 2014 lopussa 69 900, mikä merkitsee 30 % vähennystä vuoden takaisesta miltei 100 000 jutun jonosta. Ruuhkan purkautuminen merkitsee sitä, että tuomioistuin voi keskittyä paremmin ns. vaikeisiin juttuihin. Tuomioistuimessa harvinaisempia valtioiden välisiä juttuja tuli Ukrainan kriisin johdosta vuonna 2014 vireille kolme kappaletta, kaikki Venäjää vastaa. Juttujen käsittelyaika tulee olemaan hyvinkin pitkä, eikä niiden arviointia helpottane Ukrainan toukokuussa tekemä päätös irtautua noudattamasta osaa Euroopan ihmisoikeussopimuksesta (EIS) ja muun muassa Amnesty Internationalin väitteet, joiden mukaan sekä Ukrainan hallitus että maan separatistit ovat syyllistyneet sotarikoksiin vankeja kohtaan.

http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_Report_2014_ENG.pdf

Vuoropuhelu kansallisten tuomioistuinten kanssa vahvistuu

Tuomioistuimen presidentti Dean Spielman on ollut erityisen tyytyväinen kansallisten korkeimpien oikeusistuinten kanssa käytyyn vuoropuheluun. Kansallisten tuomioistuinten vierailut EIT:ssa ovat erityisen ajankohtaisia nyt, kun Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäpöytäkirjan numero 16 voimaantulo alkaa olla käsillä. Lisäpöytäkirjalla perustetaan neuvoa-antavien lausuntojen järjestelmä, jonka puitteissa sopimusvaltion nimeämät ylimmät tuomioistuimen voivat pyytää EIT:lta neuvoa antavia lausuntoja EIS:n tai sen pöytäkirjojen tulkinnaissa.

http://www.echr.coe.int/Documents/Speech_20150130_Seminar_Spielmann_2015_ENG.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/HE_286+2014.aspx

Muutetuista säännöistä uusia ohjeita valittajille ja asiamiehille

EIT on julkaissut hyödyllisiä asiakirjoja henkilöille ja näiden asiamiehille, jotka ovat valittamassa EIT:een. EIT muutti omia prosessisääntöjään (*Rules of Court*) 1.1.2014 alkaen. Valitukset tulee aina tehdä EIT:n valituslomakkeilla ja valitusten pituus on tiukasti rajoitettu. Nykyisin epätäydelliset valitukset myös lähtökohtaisesti hävitetään liitteineen, ja valittajan edellytetään lähettävän uusi, täydellinen valitus kuuden kuukauden määräajan sisällä.

http://echr.coe.int/Documents/Report_Rule_47_ENG.pdf

http://echr.coe.int/Documents/Applicant_common_mistakes_ENG.pdf

Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu

Keskustelua vaihtoehtoisista tavoista rahoittaa mediaa tarvitaan pikaisesti

Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu Nils Muižnieks pitää vuosikertomuksessaan vuotta 2014 huonona vuotena ihmisoikeuksille. Hukkuvat pakolaiset Välimerellä, Ukrainan kriisi ja ihmisoikeuspuolustajien pidätykset Azerbaidžhanissa ovat hälyttäviä esimerkkejä Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden ihmisoikeustilanteesta. Erityishuomion kertomuksessa saa myös demokratialle ja ihmisoikeuksille välttämättömän vapaan, kriittisen ja asiantuntevan tiedonvälityksen tärkeys, kansalaisyhteiskunnan rahoitushaasteet ja toimintamahdollisuudet sekä journalistien häirintä. Muižnieks peräänkuuluttaa pikaista keskustelua aiheesta.

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2724538&SecMode=1&DocId=2252924&Usage=2>

Euroopan unioni (EU)

Euroopan unionin perusoikeuskirjan soveltamisessa uusi ennätys

Euroopan unionin perusoikeuskirja on ollut oikeudellisesti sitova vuodesta 2009 lähtien. Sen oikeudellinen merkitys on kasvanut tasaisesti, ja vuonna 2014 syntyi jälleen uusi ennätys niiden Euroopan unionin

tuomioistuinten ratkaisujen määrässä, joissa perusoikeuskirjaa sovelletaan. Nyt tapauksia oli 210 edellisen vuoden 114:ään verrattuna. Komissio kehittää myös jatkuvasti työtään perusoikeuskirjan huomioimiseksi kaikessa komission toiminnassa. Keskinäisen yhteistyön ja poliittisen sitoutumisen vahvistamiseksi perusoikeuksien alalla komission varapuheenjohtaja Timmermans on päättänyt kutsua koolle vuosittaisen konferenssi Syksyllä 2015 pidettävä ensimmäinen tapahtuma keskittyy suvaitsevaisuuden ja kunnioituksen teemaan, ja aiheen tulevat olemaan erityisesti anti-semitismi ja muslimeihin kohdistuva vihamielisyys.

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/2014_annual_charter_report_en.pdf

Uutta tietoa lasten asemasta oikeusprosessissa ja muita tuoreita julkaisuja

Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) kymmenessä Euroopan maassa toteuttama tutkimus osoittaa, että lasten oikeus tulla kuulluksi heitä koskevissa oikeusprosesseissa toteutuu vaihtelevasti. Suomessa haasteena ovat erityisesti oikeusprosessien pitkittyminen sekä puutteelliset henkilöresurssit. Perusoikeusvirasto on julkaissut myös lyhyitä katsauksia YK:n vammaisyleissopimuksen ratifiointiin liittyvistä oikeudellisista muutoksista jäsenvaltioissa sekä intersukupuolisten ihmisen oikeudellisesta asemasta. Lisäksi perusoikeusviraston sivuilta löytyy nyt yhteenveto (vertaileva analyysi) aiemmin julkaistusta transsukupuolisten ihmisten haastatteluihin perustuvasta tutkimuksesta.

<http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications>

Yhdistyneet kansakunnat (YK)

Ihmisoikeusoperaatiot maksavat murto-osan konflikteihin verrattuna

”Ihmisoikeuksien turvaaminen ei ole vain tärkeää, se on myös erittäin kustannustehokasta”, muistuttaa YK:n ihmisoikeusvaltuutettu Zeid Ra’ad Al Hussein järjestön ihmisoikeustyön tulevaisuuteen katsovassa *Human Rights Appeal 2015* katsauksessa. Siitä huolimatta, että ihmisoikeudet ovat yksi YK:n työn peruspilareista kehityksen ja rauhan ja turvallisuuden ohella, siihen käytetään vain hieman yli 3% järjestön perusrahoituksesta. Ihmisoikeusvaltuutetun kustannuksista noin 40 % katettiin viime vuonna lahjoituksin. Lahjoittajia – pääosin valtioita – oli 74 ja näiltä saadut lahjoitukset yhteensä 123,7 milj. dollaria. Suomi oli lahjoittajista 10. suurin reilun kolmen miljoonan dollarin rahoituksella.

YK:n ihmisoikeustyön rahoitus on kärsinyt vajauksesta jo viiden vuoden ajan. Vaje on rahoitettu vuosina 2005–2009 syntyneistä säästöistä, jotka on nyt käytetty loppuun. 55 jäsenvaltion ryhmä pyysi YK:n pääsihteeriltä ihmisoikeusvaltuutetun rahoituksen nostamista säännönmukaisessa budjetissa, mutta lähivuosien suunnitelmiin korotus ei mahdu. Jäsenvaltioilta toivotaankin lisää ja säännönmukaista rahoitusta, ja odotus kohdistuu ennen muuta muihin kuin länsiryhmän maihin.

Ihmisoikeuskoulutus ja -kasvatus keskeinen työmuoto

Ihmisoikeuksien toteutumisen seurannan, analyysin ja raportoinnin ohella ihmisoikeusvaltuutetun kenttätoimistojen keskeisenä työmuotona on tulevaisuudessakin ihmisoikeuskasvatus ja -koulutus. Ihmisoikeustyön keskittymistä Geneveen vähennetään edelleen. Kenttätoimistojen vahvistamisen lisäksi toimintoja vahvistetaan myös New Yorkissa.

YK:n ihmisoikeusvaltuutetun prioriteetit vuodelle 2015

Vuoden 2015 prioriteetit tiivistettyinä ja vapaasti suomennettuina ovat:

1. Kehitysyhteistyö: kehitysyhteistyön ihmisoikeusperustaisuus
2. Laillisuusperiaate: kansallisten lainsäädännön ja oikeudenkäytön tulee turvata ihmisoikeudet
3. Demokratian tukeminen: sananvapauden turvaaminen, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden suojeleminen, kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden perustaminen
4. Syrjinnän vastustaminen: yhdenvertaisuutta turvaavien lakien ja politiikkaohjelmien laatiminen
5. Ihmisoikeusmekanismit: ihmisoikeussopimusten ratifiointi, jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan kytkeminen YK:n ihmisoikeusmekanismien toimintaan
6. Väkivallan ja turvattomuuden vastustaminen: ihmisoikeuksien suojeleminen kriisitilanteissa ja konflikteissa, järjestäytyneen rikollisuuden vastustaminen, ihmiskaupan ja sukupuolittuneen väkivallan vastainen työ sekä kidutuksen uhrien kuntoutus

<http://www.ohchr.org/Documents/AboutUs/UNHumanRightsAppeal2015.pdf>

http://www2.ohchr.org/english/OHCHRReport2014/WEB_version/pages/downloads.html